

#1 | mei 2026

koplopers

Het magazine van Coalitie Anders Reizen

ANDERS
REIZEN

Energie en mobiliteit

Samen maken we meer impact

De energierevolutie
van mobiliteit

Gedrag maakt
het verschil

Denktank 2035:
doorbraken

De eerste editie van KOPLOPERS! Dit magazine laat zien wie we zijn als Coalitie Anders Reizen: een koplopernetwerk van grotere werkgevers dat al jaren vooroploopt. Wij gebruiken de kracht van het netwerk om te versnellen bij het slimmer organiseren van fossielvrije mobiliteit en het vergroten van de bereikbaarheid van Nederland. Werkgevers die niet afwachten, maar doen en daarmee laten zien dat verandering mogelijk is. Hierdoor worden de werkgevers zelf ook weerbaarder, aantrekkelijker en bereikbaarder.

“Nieuw leiderschap draait om partnerschap.”

We willen met dit magazine anderen inspireren én activeren om ook in beweging te komen. Want door zichtbaar te maken wat werkt, ontstaat versnelling. Het biedt een inkijk in de energie, innovaties en samenwerkingen binnen onze Coalitie en helpt om kennis te delen en daarmee impact te vergroten.

De lancering van dit magazine markeert ook een volgende fase van Coalitie Anders Reizen. Na tien jaar waarin werkgevers binnen de Coalitie via kennisdeling individueel grote stappen hebben gezet – van het elektrificeren van hun wagenpark tot en met het verhuizen van hun hoofdkantoor naar ov-locaties – staan we nu voor de volgende stap: onze collectieve marktkracht nog sterker inzetten.

De wereld verandert fundamenteel. Het energiesysteem wordt weersafhankelijk, netcongestie remt groei, klimaatverandering wordt voelbaarder, onze infrastructuur en vitaliteit staan onder druk, geopolitieke spanningen vergroten de noodzaak tot energieonafhankelijkheid en strategische autonomie. Tot slot verschuift de sociale realiteit behoorlijk.

De gezamenlijke inzet op meer actieve mobiliteit met zo min mogelijk uitstoot is daarbij een sleutel om meerdere strategische thema's te ontgrendelen: energieonafhankelijkheid en -beschikbaarheid, bereikbaarheid, ruimtegebruik, vitaliteit, arbeid en leefbaarheid. Kortom, fossielvrije mobiliteit is allang geen los duurzaamheidsvraagstuk meer, maar een strategisch middel om als organisatie weerbaar, aantrekkelijk en bereikbaar te blijven.

Die veranderende context wordt breed herkend door onze leden. De behoefte om nog meer samen op te trekken groeit binnen de Coalitie. Los van de uitwisseling van praktische ervaringen is er een duidelijke wens om als netwerk nog meer onze slagkracht in te zetten en gezamenlijk initiatieven, uitvragen en (gedrags)interventies te starten.

Werkgevers opereren daarbij in een omgeving waarin beleid en randvoorwaarden sterk bepalend zijn. Dat vraagt om duiding, maar vooral om een open dialoog over hoe werkgevers en overheid elkaar kunnen versterken. Niet tegenover elkaar, maar naast elkaar, vanuit een gedeelde ambitie.

Het blijven plakken van pleisters op een systeem van gisteren past niet bij koplopers. Onze schaal, jarenlange betrokkenheid op C-level en daadkracht maken dat wij bij uitstek in staat zijn om systeeminnovatie vanuit de praktijk te ontwikkelen en op te schalen.

Met dit magazine zetten we daarin een volgende stap: het verbinden van praktijk en beleid. Zo ontstaat een gedeeld beeld van kansen, knelpunten en waar we elkaar kunnen versterken.

Ik wens je veel leesplezier en inspiratie toe. Tot slot veel dank aan alle dank aan alle koplopers binnen Coalitie Anders Reizen. Ik neem mijn pet af voor wat is bereikt en rol mijn mouwen op voor wat nog mogelijk en nodig is, samen met iedereen die hieraan wil bijdragen.

Met gedreven, groene groet,

Gwen Jansen
Directeur Coalitie Anders Reizen

Koplopers

8

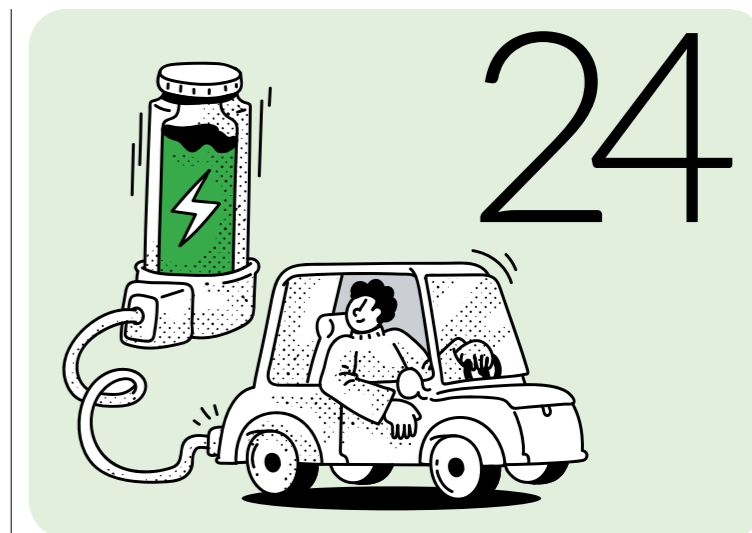
Nieuwe deelnemer

14

Samen doorbraken realiseren

Inhoud

24

Van bereidheid naar
gezamenlijke impact

Agenda

26 mei 2026 | 16.30 – 21.00 uur
CEO-event (op locatie)

9 jun 2026 | 10.00 – 12.30 uur
**Denktank 2035
sessie #5 (op locatie)**

16 jun 2026 | 14.00 – 15.30 uur
**HR/MVO bijeenkomst
(online)**

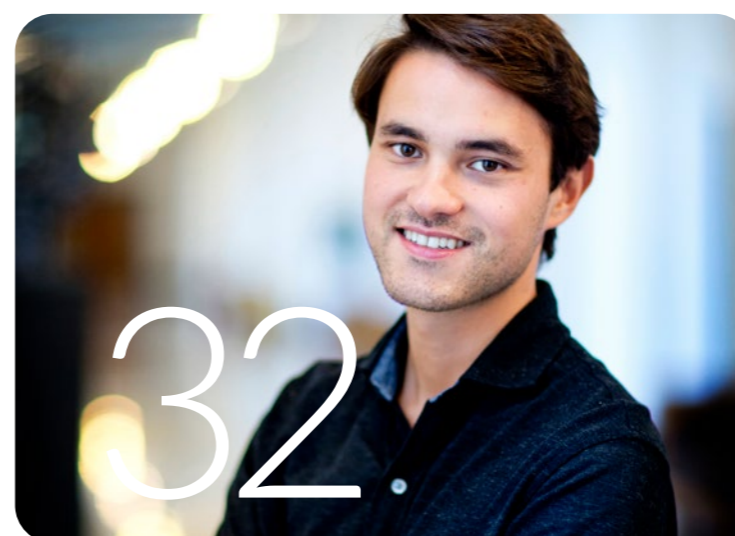
24 jun 2026 | 14.00 – 15.30 uur
**Webinar Internationaal
Reisbeleid**

1 sep 2026 | 10.00 – 12.30 uur
**Denktank 2035
sessie #6 (op locatie)**

15 sep 2026 | 14.00 – 16.00 uur
**HR/MVO bijeenkomst
(op locatie)**

17 nov | 13.30 – 15.30 uur
**Denktank 2035
sessie #7 (op locatie)**

9 dec 2026 | 15.00 – 17.00 uur
**HR/MVO bijeenkomst
(op locatie)**

32

Tweede Kamerleden over
energie en mobiliteit

- 6 Nieuw(s)
- 9 Publieke Impact!
- 10 Vanuit de Coalitie
- 12 Koers
- 13 Wet- en regelgeving
- 19 Vanuit de regio
- 20 Communicatie en gedrag
- 22 De monitor
- 30 Prangende vraag
- 31 Innovatie & tech
- 37 Weerbaarheid
- 38 MVO/HR
- 39 Wisselwachters

Colofon

KOPLOPERS is een uitgave van Coalitie Anders Reizen: een samenwerking van de grotere werkgevers in Nederland, met een vertegenwoordiging van een half miljoen medewerkers. Wij gebruiken de kracht van het netwerk om te versnellen bij het slimmer en anders organiseren van zakelijke mobiliteit en het vergroten van de bereikbaarheid van Nederland voor iedereen.

Stichting Coalitie Anders Reizen
Reykjavikstraat 1
3543 KH Utrecht
www.andersreizen.nu
koplopers@andersreizen.nu

Drukwerk en verspreiding
Elma Media B.V.
Elma.nl
Silver Snoek:
s.snoek@elma.nl
0226 33 16 67

Coalitie Anders Reizen is een initiatief van het ministerie van I&W, NS, VNO-NCW & Natuur & Milieu.

Art direction en redactie
Vrhl Content en Creatie
In opdracht van Elma Media B.V.
In samenwerking met Coalitie Anders Reizen

Ideeen of suggesties?
Heeft u ideeën voor KOPLOPERS?
Stuur een e-mail naar redactie@andersreizen.nu

Met dank aan alle koplopers, kamerleden en experts die hebben meegewerkt aan deze eerste editie.

Copyright 2026: Zet- en drukfouten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Coalitie Anders Reizen verveelvoudigd of openbaar worden gemaakt. Bij het samenstellen van dit magazine is de grootste zorg besteed aan de juistheid van de hierin opgenomen informatie. Coalitie Anders Reizen is niet verantwoordelijk voor enige onjuist verstrekte informatie via dit magazine.

Nieuw(s)

In deze rubriek delen we korte, *need-to-know* en *nice-to-know* inzichten over de volle breedte van zakelijke mobiliteit – van gedrag tot verschillende modaliteiten. Praktisch en actueel, om je te helpen bij het vormgeven van **fossielvrij mobiliteitsbeleid en bereikbaarheid**.

GEDRAG

De stille rem: self-silencing

We denken dat anderen niet (willen) veranderen, en dus doen we zelf ook niets. Dat is self-silencing. In mobiliteit zie je dit duidelijk: mensen die best minder willen autorijden, denken: de rest rijdt toch ook gewoon. En dus blijft alles bij het oude. Mensen onderschatten wat anderen (bereid zijn te) doen. (Bron: Monitor Duurzaam Leven 2026, Milieu Centraal). De sleutel voor werkgevers: maak gewenst gedrag zichtbaar en laat leidinggevend het voorleven. Want wat we zien, gaan we doen.

HYBRIDE WERKEN

Sturen of loslaten?

Werkgevers worstelen met het aantal dagen hybride werken. Flexibiliteit is cruciaal voor aantrekkelijk werkgeschap en minder kilometers. Uit AWWN-onderzoek blijkt echter dat werkgevers strikter worden: medewerkers worden vaker aangesproken op afgesproken kantoordagen. De vraag: los je dit op met meer verplichting of door werk slimmer te organiseren? Een frisse blik op je beleid loont. Coalitie Anders Reizen inventariseert momenteel best practices onder haar leden. We besteden hier dit najaar tijdens één van de HR/MVO-bijeenkomsten uitgebreid aandacht aan.

EV

Van laadpaal naar energiemangement

Coalitie Anders Reizen ontwikkelde de startgids 'Van laadpaal naar energiemangement'. De boodschap: er ligt nog veel winst. Slim en netbewust laden zorgt voor minder piekbelasting, beter gebruik van groene stroom en lagere kosten. De gids laat zien wat nú al kan, met praktijkvoorbeelden uit het netwerk. RVO werkt aan een bredere EV-laadwijzer. Zodra die beschikbaar is, informeren we je. Lid van de Coalitie en interesse in de startgids? koplopers@andersreizen.nu

TREIN

Nieuwe verbindingen

Nieuwe speler GoVolta rijdt directe treinen van Amsterdam naar o.a. Berlijn en Hamburg, zonder overstappen. Iets langzamer dan NS International, maar scherp geprijsd (vanaf € 35). Ook groeit het aanbod: European Sleeper rijdt binnenkort naar Barcelona. Voor bedrijfsuitjes wint de trein ook terrein, mede dankzij aanbieders zoals BounceBee.

FIETS & BEREIKBAARHEID

Expeditie Oost

Vanaf 21 mei start **Expeditie Oost**: een fietschallenge van werkgevers in Utrecht Oost, waaronder UMC Utrecht (lid van Coalitie Anders Reizen), met Goedopweg en de Provincie Utrecht. Medewerkers worden gestimuleerd om vaker te fietsen en wandelen via een app waarbij ze punten kunnen sparen voor bijvoorbeeld een gratis fiets-APK. Een mooi voorbeeld van samenwerking aan minder drukte, lagere CO₂-uitstoot en vitalere medewerkers.

NIEUWS

VLIEGEN

True price

Wat kost vliegen écht? Met de tool van het Future Friendly Fund bereken en betaal je de maatschappelijke en ecologische kosten van je vlucht. Dat bedrag wordt geïnvesteerd in duurzame luchtvaart.

DEELMOBILITEIT

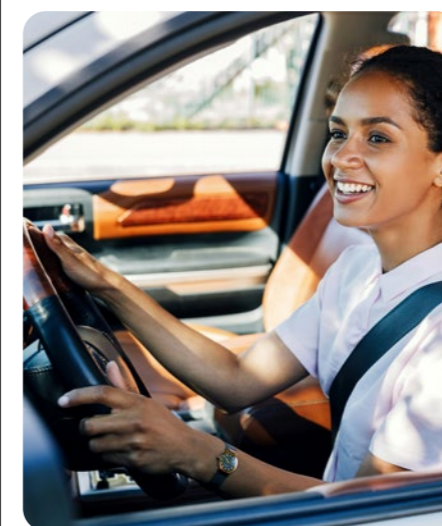
0% bijtelling deelfiets

Voor deelfietsen geldt geen bijtelling, zolang ze niet individueel worden toegewezen. Het moet een gedeelde voorziening zijn (max. ± 10% thuis bij één medewerker). De regeling werkt terug tot 2020, correctie is dus mogelijk.

Daarnaast loopt bij het Rijk een pilot deelmobiliteit (RIVM, NVWA, RVB, I&W) via Shuttlel. Doel: minder CO₂, beter inzicht en hogere medewerkers-tevredenheid. Bij succes volgt opschaling naar 165.000 medewerkers.

OV

Jongvolwassenen onderschatten autokosten

Veel jongvolwassenen onderschatten de kosten van autorijden, terwijl prijs wél bepalend is voor hun keuze. Bij life events (nieuwe baan, verhuizing) kiezen ze daarom op verkeerde gronden vaak voor de auto. Dit biedt kansen voor werkgevers:

- maak kosten inzichtelijk
- maak ov-gebruik zichtbaar
- benut het moment van verandering
- bied sterke ov- en deeloverties

Ook voor platforms zoals Funda ligt hier een rol: inzicht in bereikbaarheid kan keuzes sturen. Scan de QR-code voor het gehele onderzoek.

LEESTIP

Slim Reizen

In het boek Slim Reizen laten Marc Buiters en Geert Kloppenburg zien hoe Coöperatief Publiek Vervoer (CPV) ons mobiliteitssysteem fundamenteel kan veranderen: slimmer, efficiënter en met minder ruimte en kosten. Het boek biedt bouwstenen en een praktische routekaart, met inspirerende voorbeelden. De auteurs hebben hiervoor ook een coöperatie opgericht en gaan graag in gesprek over de mogelijkheden. Vraag gratis een exemplaar aan of neem contact op via www.slimreizen.nu

Nieuwe deelnemer Coalitie Anders Reizen

UMC Utrecht

UMC Utrecht is als eerste grote zorginstelling toegetreden tot Coalitie Anders Reizen. Met de komst van het universitair medisch centrum groeit de Coalitie verder in omvang én impact.

Volgens Gwen Jansen, directeur van Coalitie Anders Reizen, is de toetreding van UMC Utrecht een belangrijke stap: "Juist in de zorgsector, waar bereikbaarheid en het welzijn van mensen 24/7 prioriteit hebben, is het belangrijk om te laten zien dat verduurzaming en continuïteit hand in hand kunnen gaan."

Ze hoopt dat meer zorginstellingen volgen: "De mobiliteitstransitie vraagt om gezamenlijke actie van werkgevers, overheid en politiek. Hoe breder het collectief, hoe groter de impact." Ook ziet zij kansen voor verdere versterking vanuit de regio Utrecht: "Het Utrecht Science Park en de regio hebben een sleutelpositie op het gebied van mobiliteit en bereikbaarheid."

Celina Kroon

Leren en versnellen

Voor UMC Utrecht is deelname aan de Coalitie een logische volgende stap. CFO Josefiën Kursten zegt: "Als UMC Utrecht willen we van andere grote werkgevers leren hoe we onze mobiliteit verder kunnen verduurzamen. Door samen op te trekken leren we niet alleen van elkaar, we laten ook een krachtig signaal horen richting politiek en overheid."

UMC Utrecht zette eerder al stappen met de proeftuin Duurzaam Vervoer. In 2024 leidde dit tot 92% meer duurzame kilometers onder deelnemers. Programmanager duurzaamheid Celina

Kroon zegt: "Naast duurzaamheid zagen we ook voordelen, zoals een meer ontspannen en veiligere terugreis na nachtdiensten. Door aan te sluiten bij de Coalitie kunnen we deze inzet verder versterken."

Ook lid worden?

Scan de QR-code voor meer informatie over de voordelen van deelname aan het koplopers-netwerk Coalitie Anders Reizen.

Josefiën Kursten, CFO UMC Utrecht en Gwen Jansen

Persmoment in Nieuwspoor - december 2025

Publieke Impact!

Coalitie Anders Reizen is regelmatig in gesprek met zowel pers als politiek. We delen pro-actief inzichten, dilemma's, knelpunten, kansen en oplossingen. We denken graag constructief mee als werkgeversklankbord.

Journalisten en Kamerleden weten ons steeds vaker te vinden voor duiding op actuele ontwikkelingen. De input van onze deelnemers is daarbij onmisbaar. Daarom werken we met een WhatsAppgroep om snel en gericht uitvragen te kunnen doen aan onze leden.

Lid van de Coalitie en nog geen lid van deze WhatsAppgroep? Laat het ons weten via koplopers@andersreizen.nu

In december 2025 boden we een aantal nieuwe Kamerleden onze uitgestoken hand aan. Een groot aantal landelijke en regionale media besteedde hier aandacht aan, van de NOS tot BNR.

Vakblad Nu Duurzaam besteedt in de maart-editie [#2 - 2026] aandacht aan onze Toolkit Internationaal Reizen.

Op 5 april interviewt De Telegraaf Coalitie Anders Reizen over de gestegen brandstofprijzen, onder de titel 'Zijwieltjes voor de fiscus'. ING en ANWB delen hun best practices en inzichten.

Op 22 april volgt EenVandaag met vragen over de fiets als serieus alternatief voor automobilisten. Daarbij konden we putten uit ons onderzoek met TU Delft naar fietsdissonantie uit 2025.

Vakblad Fleet & Mobility [#1 - 2026] plaatst een uitgebreid interview met Gwen Jansen. Ze legt uit waarom het tijd is voor een andere benadering van zakelijke mobiliteit.

Op 5 mei verschijnen Gwen Jansen en drie medewerkers van KPN prime time in RTL nieuws. De boodschap: "Leden van Coalitie Anders Reizen verwachten dat hun medewerkers méér gaan fietsen door de hoge brandstofprijzen" en "grote werkgevers behandelen fietsers steeds meer als een vip".

Samenhang in beleid

Duurzame mobiliteit bereik je niet met één grote ingreep, maar met een optelsom van bewuste keuzes, in continu gesprek met werknemers. Zo kwam koploper Sweco tot een combinatie van elkaar versterkende maatregelen:

- 100% elektrisch leaserijden
- volledige ov-vergoeding voor zakelijk reizen en woon-werkverkeer
- een fietsvergoeding van € 0,37 per kilometer
- kantoren op ov-locaties nabij stations.

Onderzoek

Koploper Nationale Nederlanden brengt elk jaar een trendrapport **Duurzame Mobiliteit uit**. De uitgave van 2026 laat zien dat de transitie niet in een rechte lijn verloopt. Duik in de resultaten en lees je waarom sommige duurzame vervoermiddelen wel slagen en andere niet. Scan de QR-code en lees het trendrapport.

Een auto die zichzelf deels oplaadt met zonnecellen: volgens onderzoek van koploper TNO kun je in Amsterdam tot 35% van je stroom winnen met je eigen auto, in Madrid tot 50%. De investering verdient zich binnen enkele jaren terug. Scan de QR-code en lees het onderzoek.

Campusfietsen ASML

ASML zet elektrische campusfietsen in om medewerkers eenvoudig te laten reizen tussen Eindhoven Centraal Station, de ASML-campus en andere locaties in de Brainport-regio. Om duurzaam woon-werkverkeer te stimuleren, zijn 1.000 e-bikes beschikbaar voor gezamenlijk gebruik. De fietsen staan in speciale laad- en fietsenrekken en zijn via een app te reserveren. In 2025 zijn er met deze fietsen 226.000 ritten gemaakt. In totaal is er 1.255.000 kilometer gefietst. Dat zorgde voor een besparing van 152.000 kilo CO₂.

Bij KPN loont fietsen letterlijk

Als koploper neem je soms een sprong in het diepe. Als eerste grote bedrijf in Nederland vergoedt koploper KPN sinds twee jaar 40 cent per fietskilometer. Een regeling die landelijk het nieuws haalde. Het effect is zichtbaar: inmiddels komt 20% van de medewerkers op de fiets naar het werk. Die keuze betaalt zich dubbel terug: fietsgebruikers melden zich 10% minder vaak ziek en zijn gemiddeld 3,6 dagen korter afwezig. Zo verbindt KPN duurzame mobiliteit aan vitaliteit. Dat loont.

De bereikbaarheid van Amsterdam tijdens SAIL

Mobiliteit bepaalt hoe een stad functioneert.

Tijdens Sail Amsterdam 2025 werd Amsterdam een levende proeftuin voor mobiliteitsinnovatie, met 2,5 miljoen bezoekers. Koploper Capgemini onderzocht wat ging goed, wat beter kon en wat we hiervan leren. Op 16 juni 2026 delen ze de belangrijkste inzichten tijdens de SAIL Summit.

Sluit je aan bij het Koplopers-redactieteam

Je leest de eerste editie van het **KOPLOPERS!** We willen het magazine bij voldoende animo graag voortzetten. Daar hebben we jullie hulp bij nodig. We zijn benieuwd naar je mening en zoeken vrijwilligers voor in ons redactieteam. Iets voor jou? Stuur een e-mail naar koplopers@andersreizen.nl

Internationale delegatie naar Nederland

De Association for Commuter Transportation (ACT) is een internationaal netwerk op het gebied van mobiliteitsmanagement. Hun delegaties bieden een waardevol platform voor uitwisseling tussen continenten en sectoren. Dit najaar wil ACT Nederland bezoeken. Een unieke kans om te laten zien waar onze koplopers voor staan. We nodigen jullie uit om mee te denken over een programma dat aansluit bij onze ambities. Stuur een email naar koplopers@andersreizen.nl en deel je suggesties.

Blijf op de hoogte van de laatste ontwikkelingen en mijlpalen via ons WhatsApp-kanaal.

Mobiele laadpaal

Elke dag stranden ongeveer zeven elektrische auto's met een lege accu. De ANWB Wegenwacht ontwikkelde daarom een mobiele laadpaal: een aanhanger vol slimme techniek, waarmee een EV binnen een kwartier weer voldoende actieradius heeft om een laadpunt te bereiken. Overigens komt bandenpech het vaakst voor bij elektrische auto's. Door het hogere gewicht is goede bandenspanning extra belangrijk.

KOERS

In 'Koers' neemt steeds een andere deelnemer van de Coalitie Anders Reizen het stuur over als columnist. Vanuit hun eigen organisatie en ervaring delen deelnemers de koers die zij die zij hebben ingezet richting duurzamer reizen: over visie, dilemma's, slimme mobiliteit en de transitie naar anders reizen.

Zelf het goede voorbeeld geven

Wij adviseren onze klanten vaak duurzame maatregelen. Dat kan soms een behoorlijk effect hebben op organisaties. Daarom vind ik het ook zo mooi dat wij hier bij (advies- en ingenieursorganisatie)

Arcadis zelf het goede voorbeeld willen geven. Mede daarom maken we deel uit van Coalitie Anders Reizen.

Nederland moet bereikbaar blijven, ondanks dat we de CO₂-uitstoot willen reduceren. Daarom benaderen we alle vervoersmodaliteiten vanuit één samenhangend systeem. In dat model vind ik dat je de autonomie en het vertrouwen van de collega's centraal moet stellen. Regels veranderen gedrag vaak niet, maar het logisch maken van duurzame keuzes maakt anders reizen aantrekkelijk en haalbaar. Onze missie is 'Improving quality of life', en collega's zien dat ook als een manier van leven.

Eigen idealen zijn vaak niet genoeg; externe randvoorwaarden helpen enorm. Daarom zijn we heel actief bezig met concrete en tegelijkertijd duurzame acties. Onze kantoren liggen bewust naast intercitystations. Lopen en fietsen vergoeden wij op dezelfde manier als reizen met de privéauto. Inmiddels is het rendement op

lopen en fietsen voor medewerkers hoger dan voor de privéauto. En je mag je NS Business Card bij ons ook privé gebruiken. Wat ik persoonlijk mooi vind om te zien, is hiermee het veranderende gedrag van collega's die voorheen in het weekend alsnog hun fossiele auto pakten.

We zoeken ook naar nieuwe wegen. Zo startten we recent, samen met Coalitie Anders Reizen, met 'lease buddy's', ofwel het delen van elektrische leaseauto. Deze auto's staan gemiddeld zeven uur per dag stil op kantoor. Kan dat niet efficiënter?

En natuurlijk is voorbeeldgedrag van het management cruciaal. We plannen vergaderingen van het managementteam bewust buiten de drukste dagen. Waarom allemaal tegelijk in de spits reizen als het ook anders kan?

Kortom: samen leren, experimenteren en het normaliseren van reisgedrag totdat 'anders reizen' vanzelfsprekend is.

Ellis Heijboer
Arcadis

Wet- & Regelgeving

Wet- en regelgeving rond mobiliteit verandert snel in 2026. Voor werkgevers is het belangrijk om dit te volgen, omdat het direct invloed heeft op HR-beleid, kosten en duurzaamheidsdoelen. Denk aan de rapportage werkgebonden personenmobiliteit (WPM), maar ook aan de nieuwe regel dat een ov-abonnement volledig onbelast vergoed mag worden, zelfs bij privégebruik. Samen met Nienke Onnen (Natuur & Milieu) zetten we een aantal belangrijke ontwikkelingen op een rij.

Elektrische auto's

Vanaf 2027 wordt een pseudo-eindheffing ingevoerd voor nieuwe zakelijke benzine- en dieselauto's die ook privé of voor woon-werkverkeer worden gebruikt. In 2026 en 2027 geldt nog een verlaagde bijtelling voor elektrische auto's. Daarnaast onderzoekt het kabinet een aantrekkelijkere bijtelling voor tweedehands EV's. Daarover volgt later dit jaar meer informatie.

Werkkostenregeling (WKR)

Het kabinet wil de WKR vereenvoudigen en administratieve lasten voor werkgevers verminderen. Dat biedt ook kansen om duurzaam vervoer beter te faciliteren. Coalitie Anders Reizen is hierover in gesprek met deelnemers, fiscaal advi-

seurs, het ministerie van Financiën en de Belastingdienst. Onderzoeksbureau Dialogic voert de komende maanden een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) voor ons uit.

EPBD IV

Vanaf eind mei 2026 gelden nieuwe Europese regels voor gebouwen (EPBD IV), ook voor parkeergarages en fietsstallingen. Die zijn opgenomen in het Besluit bouwwerken leefomgeving en gelden bij nieuwbouw, renovaties en gefaseerd voor bestaande gebouwen. De regels bevatten eisen voor laadinfrastructuur en maken slim laden verplicht. Netcongestie is geen vrijstelling. Scan de QR-code voor meer informatie.

Nienke Onnen
Natuur & Milieu

NORMO

Per 1 januari 2026 is de nieuwe Energiewet in werking, waarmee datadeling en inzicht in energiegebruik worden vergroot. Via het nieuw opgerichte NORMO (Nationaal Openbaar Register Marktgegevens Energie) kunnen partijen – met toestemming van de gebruiker – veilig energiedata uitwisselen.

Dit biedt ook kansen voor de werkgevers aangesloten bij Coalitie Anders Reizen om beter te sturen op netbewust laden, bijvoorbeeld via inzicht in thuisladen. De datatoegang is nu nog beperkt, maar uitbreiding voor laadpalen kan in gang worden gezet. Coalitie Anders Reizen zoekt pilotbedrijven om dit in de praktijk te verkennen: koplopers@andersreizen.nu (www.normo.nl).

Denktank 2035: samen doorbraken realiseren

Overal in Nederland zoeken werkgevers, kennisinstellingen en overheden elkaar op om complexe uitdagingen aan te pakken. Binnen Coalitie Anders Reizen gebeurt dat al sinds 2015. Met de Denktank 2035 bundelt de Coalitie deze jarenlange denk- én daadkracht om de belangrijkste systeembarières rond duurzame, zakelijke mobiliteit en bereikbaarheid te doorbreken. **De rode draad: onze collectieve marktkracht nog beter benutten.**

In vijf verdiepingsgroepen werken we samen aan concrete en schaalbare oplossingen. De inzet is helder: niet alleen optimaliseren binnen bestaande systemen, maar het systeem als geheel vooral verbeteren. Want alleen door samen te werken ontstaan doorbraken die individueel niet haalbaar zijn. De aanpak sluit aan bij de visie van PBL-hoogleraar Marco Hekkert op Mission-oriented Innovation Systems: innovatie gericht op maatschappelijke doelen, waarbij samenwerking in het hele systeem cruciaal is. Hieronder een beknopte update per verdiepingsgroep.

VERDIEPINGSGROEP

Bereikbare fossielvrije mobiliteit voor iedereen

VOORZITTER
Niels van Geenhuizen
CSU

Voor veel medewerkers is mobiliteit geen keuze, maar een randvoorwaarde om te kunnen werken. Dat geldt vooral voor uitvoerende functies, waar werktijden en locaties minder flexibel zijn. Juist daar sluiten duurzame alternatieven nog onvoldoende aan.

Binnen de verdiepingsgroep Bereikbare fossielvrije mobiliteit voor iedereen, staat deze uitdaging centraal. Werktijden passen vaak niet bij ov-dienstregelingen, de auto blijft de meest praktische optie en de aanschaf van een (elektrische) fiets is voor veel medewerkers financieel niet haalbaar. Tegelijk is duurzame mobiliteit nog beperkt verankerd in cao's, terwijl werkgevers – zeker in sectoren met kleinere marges – weinig ruimte ervaren om dit individueel op te lossen.

De groep werkt aan een aanpak die begint bij inzicht: waar zitten de grootste belemmeringen en welke oplossingen hebben de meeste

impact? Daarbij wordt gekeken naar zowel de omvang van het probleem als de meest kansrijke oplossingsrichtingen. Parallel daaraan worden pilots gestart en opgeschaald, zoals betaalbare fietsregelingen, collectieve vervoersoplossingen, gedeelde e-bikes en betere aansluiting tussen roosters en ov.

Ook wordt ingezet op het formuleren van gezamenlijke ambities, zoals het verhogen van fiets- en ov-gebruik en het terugdringen van autokilometers in woon-werkverkeer met de eigen auto. Op de middellange termijn richt de groep zich op structurele verankering, bijvoorbeeld via cao-afspraken en sectorbrede samenwerking. Dit vraagt ook om aanpassing van randvoorwaarden, zoals betere ov-dekking en een eerlijker speelveld voor duurzame keuzes.

Het doel is duidelijk: in 2035 is duurzame mobiliteit voor iedereen de norm. Betaalbaar, logisch en toegankelijk.

VERDIEPINGSGROEP

Anders Laden & Energie- management

VOORZITTER A.I.
Gwen Jansen
Coalitie Anders Reizen

Met de snelle groei van elektrisch rijden verschuift mobiliteit steeds meer richting energievraagstukken. Binnen de verdiepingsgroep Anders Laden & Energiemanagement staat die koppeling centraal.

Werkgevers beschikken samen over een enorme laadvraag en daarmee ook over een kans: het wagenpark kan onderdeel worden van het energiemangement van een organisatie. Door slimmer te laden (bijvoorbeeld buiten piekuren) en met inzet van data en technologie, kan de druk op het elektriciteitsnet worden verlaagd. Dit biedt voordelen voor werkgevers, medewerkers én de samenleving.

De groep richt zich op een integrale aanpak waarin gedrag, beleid, techniek en data samenkomen. Denk aan gezamenlijke uitvragen en standaarden ontwikkelen, meer grip op laden (zowel op werk als thuis), slim laden en het sturen op laadgedrag via aangepaste defaults en incentives. Ook wordt gekeken naar de koppeling met energieopwekking, opslag en bredere energiemanagementsystemen en naar knelpunten in regelgeving en fiscaliteit.

Binnen het netwerk lopen al verschillende experimenten, zoals aangepast parkeer- en laadbeleid en nieuwe vormen van thuislaadvergoedingen.

Deze inzichten worden actief gedeeld en vormen de basis voor verdere opschaling.

Het perspectief richting 2035 is ambitieus: In 2035 kan en wil iedere medewerker die een auto nodig heeft voor woon-werkverkeer en dienst-reizen elektrisch rijden. Met deze auto's leveren we een actieve bijdrage aan een weerbaar en betaalbaar decentraal energiesysteem.

Dit bereiken we collectief door field labs, schaalbare pilots en de ontwikkeling van innovaties ten behoeve van versnelling.

VERDIEPINGSGROEP

Anders Organiseren

VOORZITTER

Joost van der Made
Capgemini Nederland

De dagelijkse spitsdruk in het ov en op de weg is geen gedragsprobleem, maar een systeemprobleem.

Dat is het uitgangspunt van de verdiepingsgroep Anders Organiseren, onder leiding van Joost van der Made.

Werk, onderwijs en voorzieningen zijn nog grotendeels synchroon georganiseerd. Daardoor reizen grote groepen mensen op dezelfde momenten, met inefficiënt gebruik van infrastructuur als gevolg. Thuiswerken heeft de druk wel verschoven – rustiger op woensdag en vrijdag, drukker op andere dagen – maar het probleem niet opgelost. Daarnaast spelen praktische belemmeringen een rol, zoals volle P+R-locaties, minder ov-aanbod buiten de spits en standaard geplande afspraken rond 9 uur.

De oplossing ligt volgens de groep in het anders inrichten van werk, onderwijs en

voorzieningen. Door roosters te spreiden, afspraken later te plannen en werk flexibeler te organiseren, ontstaat ruimte buiten de spits. Daarbij wordt gekeken naar doelgroepen met de grootste veranderbereidheid, ondersteund door data en inzichten uit bestaande pilots.

Concrete pilots laten zien wat mogelijk is. Denk aan onderwijsinstellingen die roosters verschuiven naar later op de ochtend, of werkgevers die geen fysieke afspraken vóór 10 uur plannen. Ook wordt gekeken naar het koppelen van reisgedrag aan afspraken, bijvoorbeeld door duurzame keuzes aantrekkelijker te maken.

Door samenwerking tussen werkgevers, onderwijs en overheid kan deze aanpak op grotere schaal worden toegepast. Richting 2035 wordt bereikbaarheid daarmee een integraal onderdeel van organisatiebeleid.

VERDIEPINGSGROEP

Bereikbare en leefbare bedrijvenlocaties

VOORZITTER

Celina Kroon
UMC Utrecht

Bedrijventerreinen en scienceparken zijn goed voor meer dan 40% van de werkgelegenheid in Nederland. Tegelijkertijd zijn veel van deze locaties nog ingericht op de auto en slecht bereikbaar met het openbaar vervoer.

De verdiepingsgroep Bereikbare en leefbare bedrijvenlocaties, richt zich op deze uitdaging. De druk op deze locaties neemt toe door economische groei, verstedelijking en de ontwikkeling van kennisclusters. Dagelijks zorgen medewerkers, studenten, leveranciers en bezoekers voor grote aantallen reisebewegingen. Op piekmomenten loopt het systeem steeds vaker vast, met directe gevolgen voor bereikbaarheid, productiviteit en aantrekkelijkheid als werkgever.

De aanpak verschuift van mobiliteit alleen naar bredere gebiedsontwikkeling. Het doel: locaties waar medewerkers, studenten en bezoekers zich veilig, duurzaam en efficiënt kunnen verplaatsen.

“De focus verschuift van enkel mobiliteit naar een brede gebiedsontwikkeling”, zegt Celina.

De groep werkt aan publiek-private pilots in verschillende regio's, waarbij mobiliteit, gedrag en ruimtelijke inrichting samen worden aangepakt. Denk aan fietshubs, shuttleconcepten, betere ov-verbindingen en slimmere inrichting van werk- en openingstijden. Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar wat werkt in verschillende typen gebieden, zodat oplossingen schaalbaar zijn.

Op basis van deze pilots worden schaalbare modellen ontwikkeld die ook elders toepasbaar zijn. De ambitie voor 2035 is helder: bedrijventerreinen waar de auto niet langer dominant is en waar bereikbaarheid bijdraagt aan aantrekkelijkheid, continuïteit en leefbaarheid. Voor werkgevers én hun omgeving.

Deelnemers aan de Denktank 2035

VERDIEPINGSGROEP

Internationaal Reizen

VOORZITTER
Vivianne Vernimmen
KPMG

Voor internationale reizen is de trein vaak een goed alternatief voor het vliegtuig, maar in de praktijk wordt die keuze nog te weinig gemaakt. Niet omdat de bereidheid ontbreekt, maar omdat systemen en beleid nog onvoldoende op elkaar aansluiten.

Binnen de verdiepingsgroep Internationaal Reizen, onder leiding van Vivianne Vernimmen (KPMG), wordt gewerkt aan een fundamentele verandering: maak de duurzame keuze de standaard.

Vandaag de dag zijn treinreizen vaak minder zichtbaar in boekings-systemen, moeilijker te boeken en lastiger te vergelijken met vliegen. Daardoor wint de bekende optie het nog te vaak van de betere. Terwijl juist in zakelijke mobiliteit veel winst te behalen is.

De oplossing ligt in het aanpassen van systemen én standaarden. Trein en vliegtuig moeten gelijkwaardig worden gepresenteerd in boekingsstools, met transparantie over reistijd, kosten en CO₂-uitstoot. Ook vraagt dit om duidelijke keuzes in reisbeleid, zodat duurzame opties niet alleen zichtbaar zijn, maar ook logisch worden.

“Individueel kun je optimaliseren, maar als collectief kun je de standaard veranderen”, aldus Vivianne.

Door als Coalitie de vraag te bundelen, ontstaat een krachtig signaal richting de markt. De groep werkt aan gezamenlijke eisen en aanbestedingsrichtlijnen, zodat duurzame keuzes makkelijker worden.

De ambitie: in 2035 is de trein voor veel meer internationale bestemmingen de vanzelfsprekende keuze.

Samen naar systeemverandering

Wat de vijf verdiepingsgroepen bindt, is een gedeelde overtuiging: de grootste uitdagingen liggen niet alleen in individuele keuzes, maar in de systemen daarachter. Of het nu gaat om mobiliteit voor iedereen, slim laden, anders organiseren, bereikbare locaties of internationale reizen. De oplossingen vragen om samenwerking over sectoren heen. De Denktank 2035 laat zien wat er mogelijk is als werkgevers, overheid en kennisinstellingen hun krachten bundelen. Niet alleen om ideeën te ontwikkelen, maar om ze ook daadwerkelijk in de praktijk te brengen en op te schalen. Wie wil bijdragen aan deze beweging, is welkom. Want alleen samen zetten we de wissel naar een toekomstbestendig mobiliteitssysteem. In 2026 wordt er door Coalitie Anders Reizen een keuze gemaakt waar de komende tijd vooral op wordt ingezet. ■

Vrijwel alle provincies zijn aangesloten bij Coalitie Anders Reizen. Binnen deze provincies zijn er mooie programma's die bereikbaarheid, duurzame mobiliteit en gezond reizen stimuleren. Elk regionaal programma heeft een unieke aanpak. Daar besteden we graag aandacht aan in KOPLOPERS. We beginnen in Brabant. Marc Glaudemans is als directielid Duurzaam, Innovierend en Verbonden Brabant nauw betrokken bij dit programma.

In de REGIO

brabant bereikbaar

Marc Glaudemans, Provincie Noord-Brabant.

Bewuste keuzes

Het leven is goed in Brabant. Om dat ook zo te houden werken ze in Brabant vol aan het stimuleren van bewustere keuzes in hoe mensen zich verplaatsen. Dat doen ze via twee uitvoeringsorganisaties: Brainport Bereikbaar en Brabant Bereikbaar.

Marc: “Samen met onze partners maken we Goed Leven in Brabant zichtbaar én haalbaar. Niet alleen door plannen te maken, maar vooral door stappen te zetten. De samenwerking met Coalitie Anders Reizen versnelt deze beweging: meer zichtbaarheid, kennis en daadkracht.”

Een brede beweging

Met campagnes, interventies en projecten helpt Brabant Bereikbaar mensen en organisaties om bewuste

keuzes te maken. Ze sluiten aan bij wat er al gebeurt, maken het zichtbaarder en brengen zo een brede beweging op gang, waarin de auto minder vanzelfsprekend is. Ze werken samen met overheden, werkgevers en inwoners. En natuurlijk met Coalitie Anders Reizen.

Snelfietsroutes

Als je wilt dat medewerkers de fiets pakken voor langere afstanden, is goede infrastructuur essentieel. In Brabant werken ze aan een indrukwekkend netwerk van 'snelfietsroutes'. Je kunt er doorfietsen, hebt vaak voorrang en hoeft minder te slingeren. Een Brabantse snelfietsroute kenmerkt zich door:

- Veiligheid: de fiets is gescheiden van het autoverkeer op brede fietspaden van asfalt.

- Makkelijk de weg vinden: duidelijke bordjes wijzen de weg naar je bestemming, treinstation of bushalte.
- Beter voor je buurt: meer fietsers betekent minder auto's in woonwijken en een prettigere leefomgeving. ■

Met de 'Team FRIS'-gedrags-campagne kunnen werkgevers in Brabant meedoen aan een campagne op basis van wetenschappelijk gedragsonderzoek. Scan de QR-code en bekijk de campagne.

ANDERS REIZEN = ANDERS DOEN!

De koplopers van Coalitie Anders Reizen weten als geen ander hoe ze hun mobiliteitsbeleid duurzaam, aantrekkelijk, veerkrachtig en bereikbaar kunnen inrichten. Bijvoorbeeld met het elektrificeren van hun wagenpark, goede fietsvoorzieningen, ruime ov-abonnementen, deelmobiliteit, duidelijke regels rondom internationaal reizen en het faciliteren van thuiswerken. Maar goed beleid leidt niet automatisch tot gewenst gedrag. Echte impact ontstaat pas wanneer medewerkers de keuzemogelijkheden ook logisch en aantrekkelijk vinden.

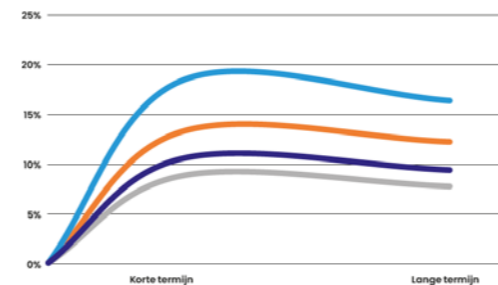
Sluit je aan bij de Impactgroep Communicatie & Gedrag

Op 10 maart is Coalitie Anders Reizen op veler verzoek gestart met de Impactgroep Communicatie & Gedrag (C&G). Deelnemers verkenden in de eerste sessie samen met externe deskundigen hoe we tot gedragsinterventies kunnen komen die écht het verschil maken. Heb je de kick-off gemist, maar wil je alsnog aansluiten? Mail naar koplopers@andersreizen.nu en vertel voor welke gedragsopgave jouw organisatie staat.

Mijlpaal: gedragsexperts als vast onderdeel van de Denktank 2035

Beleidsontwikkeling en gedragsinzichten zijn twee kanten van dezelfde medaille. Daarom is een aparte impactgroep alléén niet voldoende. Gelukkig hebben we vijf gerenommeerde en gespecialiseerde gedragsexperts bereid gevonden om nu al mee te denken binnen de verdiepingsgroepen van Denktank 2035 (zie pagina 14). Zo is gedrag vanaf dag één onderdeel van elke beleidsoptie. De impactgroep C&G zorgt ondertussen voor een stevige kennisbasis en het initiëren en activeren van gezamenlijke interventies en campagnes.

Het Nationaal Burgerberaad Klimaat laat zien dat mensen wel willen veranderen, zolang duurzame keuzes betaalbaar, beschikbaar en aantrekkelijk zijn. Keuzevrijheid is daarbij belangrijk. Bied alternatieven die gelijkwaardig of beter zijn dan gewoontegedrag. En zorg dat iedereen mee kan doen, niet alleen de hoogste inkomens. Overigens zitten het Burgerberaad en Coalitie Anders Reizen grotendeels op één lijn als het gaat om duurzame mobiliteit, dus we zoeken elkaar vaker op.

— Regio: beloningsactie
— Werkgever: aanschafvergoeding
— Regio: campagnes
— Werkgever: voorzieningen op locatie

Metten is weten

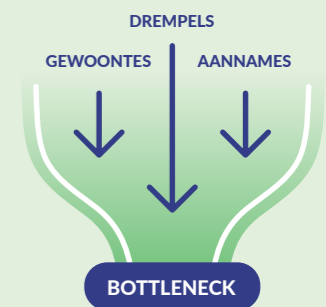
Veel werkgevers hebben tijdelijke of permanente fietsprogramma's: interventies die verleiden de auto te laten staan en met de fiets naar het werk te reizen. Op de korte termijn heeft zo'n werkgeversaankpak absoluut effect. Maar hoe zit dat op de langere termijn? MuConsult, onderdeel van koploper Sweco, dook in de data die Zuid-Limburg Bereikbaar de afgelopen tien jaar verzamelde. De grafiek laat zien dat beloningsacties en aanschafvergoedingen het grootste effect hebben. Zij zorgen op zowel korte als lange termijn voor de grootste vermindering van autoritten. Scan de QR-code en lees het volledige rapport.

Gedragsverandering vraagt om het wegnemen van barrières én het aantrekkelijk maken van nieuw gedrag. Bij dat laatste is timing heel belangrijk. Volgens inzichten van onafhankelijk kennis- en voorlichtingsorganisatie Milieu Centraal zijn er zogenoemde 'sweetspots': gedragingen waar mensen al voor openstaan, maar die het juiste zetje op het juiste moment nodig hebben. Helaas zijn er ook 'bottlenecks,' die juist een remmende werking hebben.

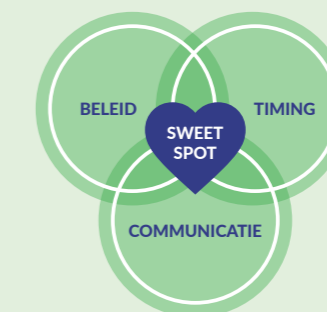
Dit zijn 'bottlenecks'

1. Het delen van je auto met iemand die je niet kent, is voor veel mensen nog een brug te ver. Het is een bottleneck die de opmars van deelauto-concepten kan vertragen.
2. Het aantal mensen dat overweegt een elektrische auto te kopen liep in 2025 terug. Zorgen om netcongestie was één van de oorzaken. Deze trend zou door de hoge benzineprijzen weer kunnen keren in 2026.

Dit zijn 'sweetspots'

1. Steeds meer mensen staan positief tegenover een treinreis naar een Europese stad in plaats van het vliegtuig. Een goed moment voor een gedragsinterventie!
2. Het vervangen van een korte autorit door de fiets of het ov was al vóór de hoge benzineprijzen een sweetspot. Gaan we dat in 2026 terugzien in onze data?

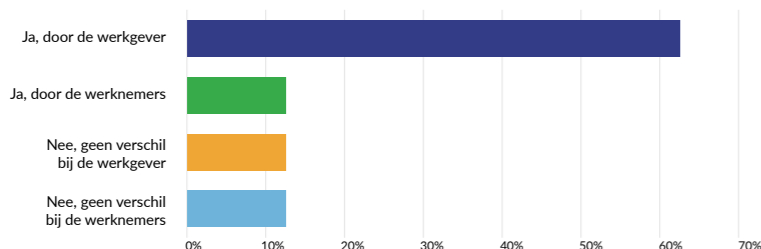
Deze inzichten helpen werkgevers om gerichte beleids- en communicatiekeuzes te maken, bijvoorbeeld:

- Het belonen van gewenst gedrag
- Het verbeteren van voorzieningen, zoals fietsenstallingen en douches.
- Het benutten van natuurlijke verandermomenten, zoals een verhuizing
- Het geven van het goede voorbeeld: kom jij de CEO in de fietsenstalling tegen?

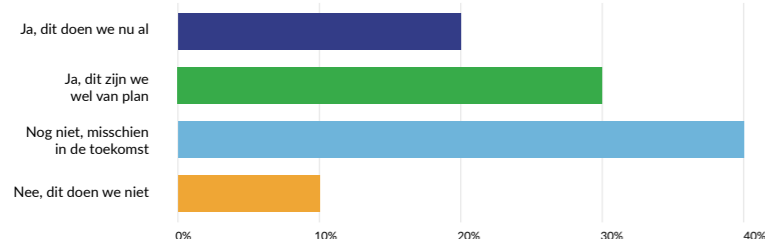
Signalen uit het netwerk

Via korte quickscans haalt Coalitie Anders Reizen regelmatig signalen op uit het netwerk. Geen wetenschappelijk onderzoek, maar een moment-opname die inzicht geeft in trends, behoeften en knelpunten. Deze inzichten helpen de Coalitie richting te geven en bieden leden houvast en inspiratie voor beleid, met concrete voorbeelden en praktische handvatten. Hieronder een beknopte weergave van twee recente quickscans. Alle resultaten en de vraag- en antwoordlijsten zijn beschikbaar voor leden. Meer weten of doorpraten? Neem contact op via koplopers@andersreizen.nu

Wordt de fiets in jullie organisatie nu over het algemeen gezien als serieuzer alternatief voor de auto dan vóór de huidige energiecrisis?

Gaan jullie de fiets richting jullie medewerkers extra stimuleren gezien de huidige situatie?

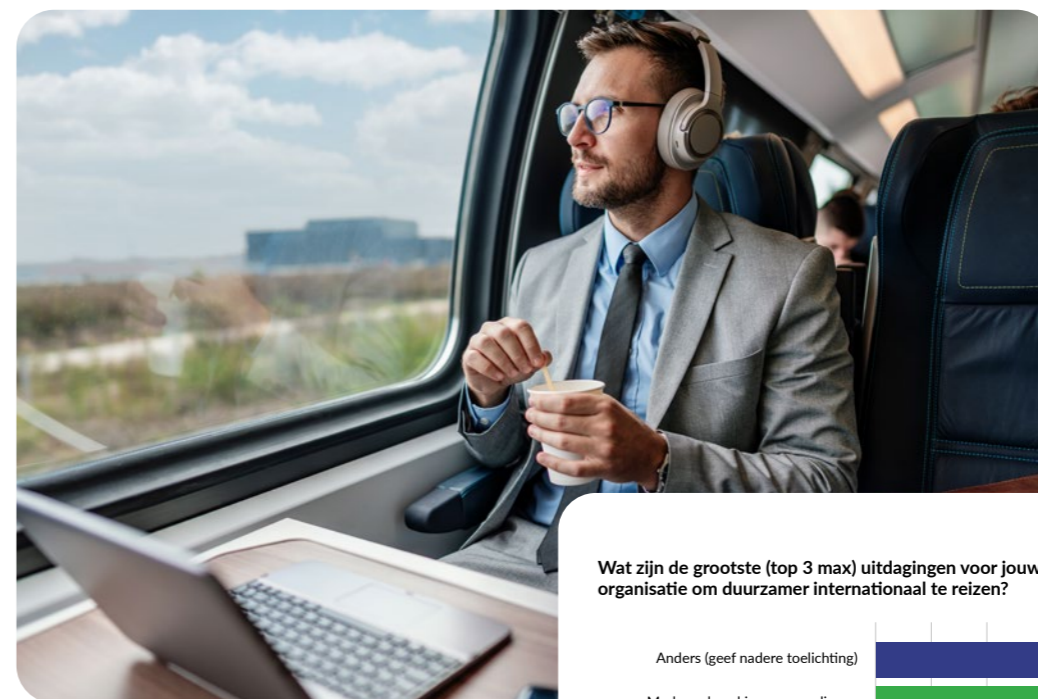

Quickscan 'Werkgevers en de hoge brandstofprijzen'

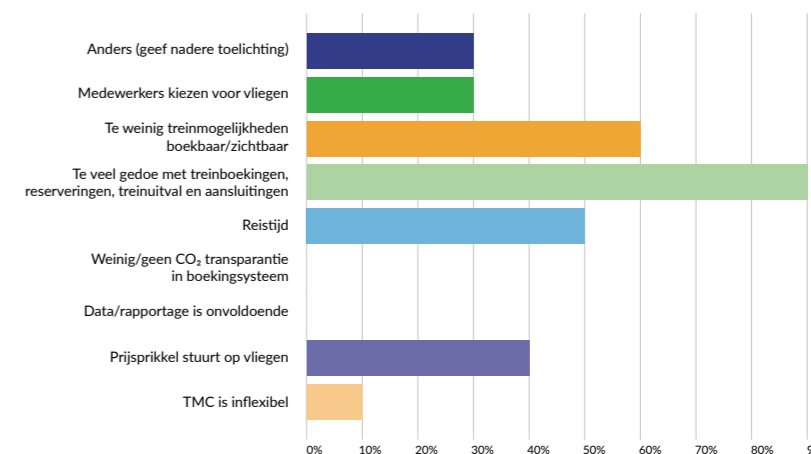
(peildatum: april 2026)

Hoge brandstofprijzen hebben zichtbaar invloed op het mobiliteitsbeleid van werkgevers. Voor de meeste organisaties die zijn aangesloten bij Coalitie Anders Reizen is dit geen koerswijziging, maar een versnelling van bestaand beleid en plannen richting fossielvrije mobiliteit. Opvallend is de rol van de fiets: ruim 60% ziet dit als een nog serieuzer alternatief, een ontwikkeling die ook onder medewerkers groeit.

Werkgevers geven aan fietsgebruik naar het werk nog meer te gaan stimuleren onder hun medewerkers.

Wat zijn de grootste (top 3 max) uitdagingen voor jouw organisatie om duurzamer internationaal te reizen?

De top 5 meest genoemde maatregelen die zijn doorgevoerd of die ingevoerd gaan worden om het fietsgebruik onder medewerkers te stimuleren, richten zich op het stimuleren en faciliteren van gedrag:

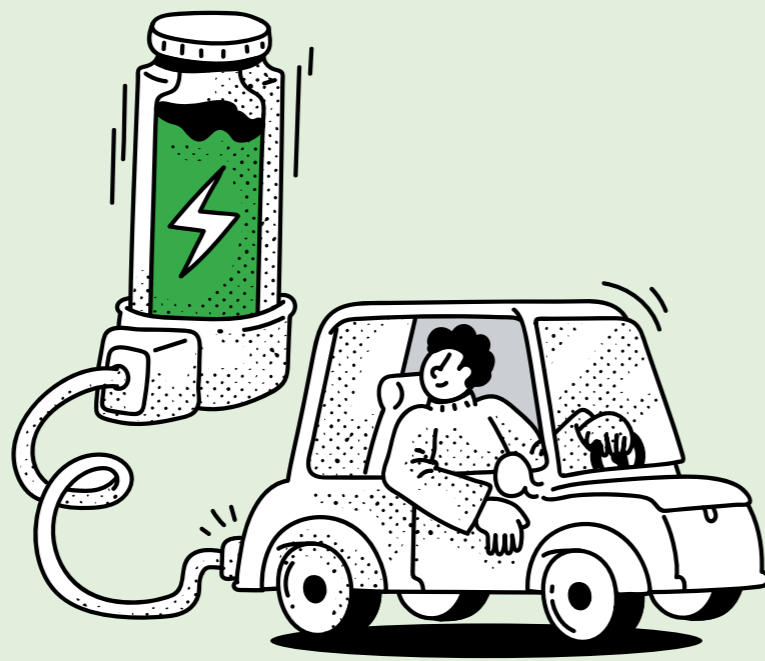
1. Extra informatie aan medewerkers en bewustzijn fietsgebruik verhogen
2. Extra verhoging kilometervergoeding voor fietsen
3. Fietscampagne richting medewerkers
4. Extra faciliteiten voor de fiets bij het bedrijf, of uitbreiding/upgrading hiervan
5. Renteloze lening voor een fiets proactief aanbieden aan medewerkers

Quickscan 'Internationaal Reizen'

Uit de enquête blijkt dat werkgevers die zijn aangesloten bij Coalitie Anders Reizen hun internationale reizen wel verder willen verduurzamen, maar dat de praktijk nog wordt gestuurd door boekingsystemen, Travel Management Company's (TMC's) en hun standaardinstellingen waarin treinmogelijkheden veelal te weinig zichtbaar en/of lastig te boeken zijn. Ook de beperkte beschikbaarheid, onvoorspelbaarheid en reistijd van de internationale trein worden genoemd als grote uitdagingen om duurzamer internationaal te reizen.

Tegelijk is de gezamenlijke ambitie duidelijk: een ruime meerderheid van de leden geeft aan open te staan voor gezamenlijke spelregels richting TMC's en deze mee te nemen in toekomstige aanbestedingen. De Coalitie zou de Coalitie niet zijn, als we het bij deze uitkomsten lieten liggen. Hier ligt een kans om als netwerk samen op te trekken! Daarom is een Verdiepingsgroep Internationaal Reizen gestart die met dit onderwerp aan de slag gaat. Je leest er meer over in het artikel over de Denktank 2035 (vanaf pagina 14).

Energie & mobiliteit

Van bereidheid naar gezamenlijke impact

Netcongestie raakt steeds meer organisaties. Elektrificatie groeit, maar loopt tegen de grenzen van het energiesysteem aan. Uit een quickscan onder leden van Coalitie Anders Reizen blijkt dat 60% hier al hinder van ondervindt of die op korte termijn verwacht. Tegelijk ziet 83% nog volop kansen om netbewust laden te stimuleren onder medewerkers. De bereidheid is er: 70% van de Nederlanders is bereid het laadgedrag aan te passen om het net te ontlasten (bron: ANWB). De uitdaging ligt dus niet in de wil, maar in organiseren en faciliteren.

Met het groeiende aantal elektrische voertuigen binnen zakelijke netwerken kunnen werkgevers en hun medewerkers direct impact maken. De grootste winst ligt in opschaling en samenwerking. Veel oplossingen blijken er al te zijn, maar zijn nog niet bekend of worden nog niet breed toegepast. Door deze meer met elkaar te delen en gezamenlijk beter te benutten, kunnen organisaties veel winst boeken voor zichzelf, het elektriciteitsnet en daarmee onze hele maatschappij.

Binnen de Denktank 2035 (zie pagina 15) werkt een verdiepingsgroep op dit moment aan een voorstel. Hoe kunnen we bovendien de enorme hoeveelheid regelcapaciteit van de vele elektrische voertuigen van de werkgevers binnen Anders Reizen nog gericht inzetten. Zou het niet mooi zijn als de elektrische voertuigen

niet alleen mobiliteit bieden maar ook meer onderdeel worden van één slim energiesysteem met laadpleinen, gebouwen, lokale opwek en opslag. De auto's laden automatisch, zonder gedoe voor de medewerker, wanneer er ruimte is op het net of duurzame energie beschikbaar is, ze leveren structurele besparingen op energiekosten op en functioneren als flexibele energieopslag bij piekbelasting of calamiteiten. Als eerste resultaat is onder andere de praktische startgids voor werkgevers 'Van laadpaal naar energiemangement' ontwikkeld (zie pagina 6).

Op de volgende pagina's brengen we verschillende perspectieven op het thema 'energie & mobiliteit' samen – van praktijk, beleid tot innovatie. Doe er je voordeel mee.

EVConsult ziet werkgevers als motor van een slim en betaalbaar energiesysteem

Elektrisch rijden is voor veel werkgevers geen vraag meer, maar een gegeven. Nu dient de volgende uitdaging zich aan: hoe organiseer je dat al die elektrische kilometers ook betrouwbaar en betaalbaar blijven, in een energiesysteem dat onder druk staat? Bij EVConsult, een adviesbureau dat organisaties helpt met de overstap naar elektrisch vervoer en laadinfrastructuur, zien ze dat de oplossing dichterbij ligt dan gedacht. De techniek is al beschikbaar, alleen de implementatie mist nog.

“Het grootste deel van het laden gebeurt bij medewerkers thuis en op het werk”, zegt Roland Steinmetz, oprichter van EVConsult. “Toch is slim laden bij veel organisaties nog nauwelijks onderdeel van beleid. Werkgevers die hier wél op sturen – met slimme laadoplossingen en een vergoeding die laden buiten piekuren aantrekkelijk maakt – zien direct effect: lagere kosten, minder netbelasting en meer grip op energiegebruik. Niet door gedrag af te dwingen, maar door het juiste aanbod te doen.”

Sturingsinstrument

De echte stap vooruit zit volgens Steinmetz in het verbinden van mobiliteit en energie. “Het gaat niet alleen om laadpalen plaatsen, maar om actief sturen wanneer en waar medewerkers hun auto opladen. Organisaties die energiemangement en slimme laadsturing centraal organiseren, kunnen pieken vermijden, eigen energie beter benutten en minder afhankelijk worden van netuitbreiding. Wat nu vaak versnipperd is, wordt dan één slim stuurbaar systeem.”

Samen sterk

De grootste potentie zit in samenwerking. Steinmetz: “Als collectief vertegenwoordigen de werkgevers in Coalitie Anders Reizen een enorme en flexibele energievraag én -aanbod. Door actief kennis te delen, standaarden te ontwikkelen – bijvoorbeeld voor slim thuisladen en CO₂-rapportage – én gezamenlijk op te trekken richting markt en netbeheerders, ontstaat schaal en invloed. Dat versnelt niet alleen de oplossing, maar vergroot ook de weerbaarheid in een systeem dat steeds dynamischer wordt. Voertuigen kunnen hierin steeds vaker fungeren als mobiele batterijen, die juist in piek- of crisissituaties flexibiliteit kunnen bieden. Zo groeien we toe naar één duurzaam, slim, betaalbaar én robuust systeem.”

Roland Steinmetz, oprichter van EVConsult

ARVAL: “De sleutel voor de energietransitie? Mobiliteit!”

Arjos Bot

Stijgende energieprijzen, strengere wetgeving en groeiende urgentie rondom klimaatverandering zetten organisaties onder druk om hun mobiliteitsbeleid te herzien. Mobiliteitsexpert Arjos Bot van Arval deelt zijn visie hierover.

Recente inzichten uit de Arval Mobility Observatory – Mobility & Fleet Barometer 2026 (een onderzoek dat jaarlijks wordt uitgevoerd over trends in zakelijke mobiliteit en wagenparkbeheer) laten zien dat er een duidelijke kloof bestaat tussen bewustzijn en daadwerkelijke actie. Uit het onderzoek blijkt dat een derde van de Nederlandse bedrijven regelgeving rondom verbrandingsmotoren ziet als de grootste uitdaging. Dit vertaalt zich nog niet naar concrete stappen. Wanneer organisa-

ties verplicht zouden worden hun wagenpark volledig te elektrificeren, geeft slechts 48% aan noodzakelijke maatregelen te nemen om hieraan te voldoen.

Gedeelde verantwoordelijkheid

Daarnaast vindt er een verschuiving plaats in verantwoordelijkheid. 46% van de bedrijven legt de keuze bij de werknemer neer, via bijvoorbeeld mobiliteitsbudgetten. Doordat zij een steeds grotere rol spelen in de keuzes rondom mobiliteit, groeit daarmee ook de behoefte aan duurzamere oplossingen. Stijgende brandstofprijzen maken alternatieven zoals elektrisch rijden niet alleen aantrekkelijker, maar versnellen ook de overgang naar schonere mobiliteit. Deze beweging, gestart binnen organisaties, toont aan: de energietransitie is geen keuze meer, maar een gedeelde verantwoordelijkheid.

Strategisch instrument

De komende jaren zullen bepalend zijn, met mobiliteit als belangrijk onderwerp. Organisaties die nu keuzes maken en mobiliteit benaderen als onderdeel van hun duurzaamheidsstrategie, kunnen straks sneller inspelen op verandering en behoeftes van hun medewerkers. Daarmee is mobiliteit voor organisaties niet alleen een bedrijfsonderdeel, maar een strategisch instrument in de energietransitie.

Benieuwd naar meer inzichten uit dit onderzoek? Mail koplopers@andersreizen.nu

Hier zit volgens Eneco de echte winst: “Niet harder werken met energie, maar slimmer sturen”

De energievraag van werkgevers verandert snel. Daarom is het waardevol dat binnen Coalitie Anders Reizen ook energieleveranciers zijn aangesloten, zoals Eneco. We spraken met Barbara van de Bergh (directeur B2B) en Sandra van Maarseveen (directeur B2C).

Barabra van de Bergh

Sandra van Maarseveen

Julie bieden slimme energiesturing aan, wat is dat?

Van de Bergh: “Dit betekent voor bedrijven dat we het energiesysteem achter de meter – verbruik, eigen opwek met bijvoorbeeld zonnepanelen, batterijopslag en het laden van voertuigen – slim op elkaar afstemmen. Dit doen we via een digitaal platform dat alle regelbare energiebronnen koppelt en centraal aanstuurt. Dat gebeurt op basis van data, zoals de verwachte vraag, beschikbare opwek, energieprijzen en de beschikbare capaciteit op het stroomnet. Zo verschuiven we verbruik en teruglevering naar gunstige momenten: bedrijven verlagen kosten, voorkomen piekbelasting en kunnen vaak verder elektrificeren binnen de bestaande netaansluiting.”

Welke rol is nog meer voor jullie weggelegd?

Van Maarseveen: “De energievraag van organisaties wordt steeds complexer door de toenemende mogelijkheden rondom elektrificatie, uitdagingen rondom netaansluitingen en duurzaamheidseisen vanuit de overheid. Het is

belangrijk dat bedrijven hier goede informatie over krijgen. Wij helpen werkgevers grip te krijgen op hun energieverbruik. Dit begint met inzicht in verbruik, om vervolgens te kijken naar mogelijkheden voor opwek en opslag, maar ook gebouw- of procesoptimalisatie en laadoplossingen. Zo besparen bedrijven kosten, verminderen ze CO₂-uitstoot en voorkomen ze piekbelasting. Dit kan financieel voordeel opleveren en de behoefte aan een grotere netaansluiting voorkomen, terwijl verdere elektrificatie wel mogelijk is.”

Dit stappenplan raadt Eneco aan:

- Breng je energiegebruik in kaart (gebouw + laden)
- Koppel opwek, laden en eventueel opslag aan elkaar
- Kies voor slimme aansturing (niet handmatig plannen)
- Stel laadbeleid op (bijvoorbeeld laden buiten piekuren)
- Neem thuisladen mee in je strategie
- Werk samen met partijen die dit integraal kunnen aansturen

Door optimalisatie te zoeken in datagedreven slimme aansturing, flexibiliteit te zien als standaard, en mobiliteit en energie te integreren, kunnen we samen versnellen.

Robin Berg

We Drive Solar: “Werkgevers met een elektrisch wagenpark hebben goud in handen”

De druk op ons elektriciteitsnet is groot. In sommige regio's dreigt een volledige aansluitstop, terwijl overdag steeds vaker sprake is van een overschot aan duurzame energie en 's avonds tekorten ontstaan. Volgens Robin Berg van We Drive Solar, pionier op het gebied van slim en bidirectioneel laden, ligt de sleutel in flexibiliteit: elektrische auto's.

Bidirectionele laadpaal in Utrecht

Wat is bidirectioneel laden?

Bidirectioneel laden is een vorm van slim laden waarbij het systeem, via ingestelde vertrektijden, 'weet' wanneer een auto weer nodig is. Het systeem garandeert dat de auto op dat tijdstip voldoende geladen klaarstaat, terwijl tussentijds energie wordt ingezet voor het net. Het systeem bepaalt automatisch wanneer een auto kan laden of juist energie kan terugleveren. Ook bij onverwachte wijzigingen, zoals een eerder vertrek, past het systeem zich direct aan. Mobiliteit blijft daarmee altijd gegarandeerd, met een optimale benutting van de batterij.

ENERGIE & MOBILITEIT

Berg stond – samen met Stedin, Renault en deelautobedrijf MyWheels – aan de basis van 's werelds eerste grootschalige toepassing van bidirectionele laadpalen in Utrecht. Later dit jaar is bidirectioneel laden ook toegankelijk voor werkgevers en particulieren. “Elektrische auto's bieden opslagcapaciteit en dus flexibiliteit, waardoor ze onderdeel worden van het energiesysteem”, vertelt Berg. “Bovendien heb je met voorrang toegang tot het stroomnet, je kunt kosten verlagen, je eigen energie benutten en je bent weerbaarder bij stroomuitval. Netbeheerders werken met congestieverzachtende contracten. Bedrijven die bijdragen aan het stabiliseren van het net, komen hoger op de prioriteitenlijst voor nieuwe aansluitingen. Ook kun je een vergoeding krijgen voor het verminderen van congestie. Zo leveren stilstaande auto's geld op en verandert energie van een beperkende factor in een strategisch voordeel.”

Wat heb je hiervoor nodig?

Berg: “De laadpalen en auto's moeten geschikt zijn voor teruglevering aan het net. Dat zijn nu Solar Life laadpunten in combinatie met alle elektrische Renaults en Alpines. Ook moet je afspraken maken met een dienstverlener of netbeheerder. Goed om te weten: de investering verdient zich terug. Het is dus slim om bij vervangingsmomenten van laadinfrastructuur en leaseauto's hierover na te denken.”

ENERGIE & MOBILITEIT

De visie van Alliander “Als we slimmer sturen, hoeven er minder kabels de grond in”

Volgens Erik Schepens, sectorlead duurzame mobiliteit bij Alliander, elektrificeren we in hoog tempo – van woningen tot dataopslag en mobiliteit. Dat is goed voor klimaat en luchtkwaliteit, maar legt ook een enorme druk op de beschikbare netcapaciteit. Hij legt uit wat we hiertegen kunnen doen.

Volgens Schepens ligt de oplossing niet alleen in het uitbreiden van het net: “Nederland is klein en de ruimte schaars. We moeten vooral slimmer omgaan met wat we al hebben, juist op het gebied van mobiliteit. Zo staan elektrische auto's het grootste deel van de dag stil. Door laadmomenten beter te plannen, kun je de druk op het net aanzienlijk verlagen zonder dat dit ten koste gaat van rijcomfort.”

Gedragskeuzes

De energietransitie is volgens Schepens niet alleen technisch. Er zijn ook andere gedragskeuzes nodig. Werkgevers spelen hierbij een cruciale rol: “Denk maar aan het stimuleren van hybride werken en het aantrekkelijker maken van de fiets of het openbaar vervoer voor het woon-werkverkeer. Ook het stimuleren van minder stroomverbruik helpt. Daarnaast zetten nieuwe samenwerkingen en slimme businessmodellen zoden aan de dijk. Zoals mobiliteits-hubs, bedrijven die laadinfrastructuur delen,

Erik Schepens

hun laadbehoefte op basis van werktijden in kaart brengen en hun elektriciteit onderling uitruilen: als het ene bedrijf in een bepaald tijdslot minder energie verbruikt, kan een bedrijf met een grote vraag die overkopen. Een goede ontwikkeling, die we zeker toejuichen.”

Strategische keuzes

Schepens: “We zullen volop moeten blijven inzetten op de uitbreiding van het elektriciteitsnet, én tegelijkertijd de schaarse capaciteit slimmer benutten, vraag en aanbod bij elkaar brengen en ons energieverbruik terugdringen. Dit vraagt van bestuurders dat energie en mobiliteit geen randvoorwaarden meer zijn, maar vaste onderdelen van strategische besluitvorming. Juist door netuitbreiding te combineren met slimmer en flexibeler gebruik van energie, maken we de energietransitie haalbaar voor bedrijven én voor de samenleving als geheel.” ■

ERE-CERTIFICATEN: WEL OF NIET IN ACTIE KOMEN?

Veel werkgevers oriënteren zich momenteel op beleid rond ERE-certificaten, maar de vraag blijft: nu handelen of afwachten?

Bas Gerzon van Inboekers B.V., een van de eerste gespecialiseerde partijen in deze markt, duidt wat dit betekent.

Per 31 maart 2026 is de Nederlandse implementatie van RED III goedgekeurd. Hierdoor kunnen organisaties en particulieren Emissie Reductie Eenheden (ERE's) verdienen voor stroom aan elektrisch vervoer (gem. ~€0,10/kWh). Brandstofleveranciers moeten hernieuwbare energie leveren en kopen daarvoor o.a. deze certificaten: het principe 'de vervuiler betaalt'.

Ook kleinere werkgevers en thuisladers kunnen nu deelnemen. Wel gelden eisen. Zo moeten deze partijen gecertificeerde meters hebben, eigendom zijn van de aansluiting, audits laten uitvoeren en bij minder dan 2 miljoen kWh is een inboekdienstverlener verplicht.

De opbrengsten zijn interessant, maar er zijn nog open eindjes, zoals fiscale behandeling (mogelijk verkapt loon/btw), bewijslast en machtigingen. Tegelijkertijd groeit het aantal commerciële aanbieders, met soms onduidelijke claims.

Niets doen brengt risico's met zich mee. De wet is rond, de uitvoering niet. Werkgevers die nu handelen, behouden controle en benutten kansen. Werknemers

zijn al steeds meer bezig om ERE's te claimen via derde partijen. Ook kunnen technische of administratieve tekortkomingen ertoe leiden dat zakelijke laadlocaties geen ERE's genereren.

Wat kan een werkgever nu doen?

- Ontwikkel actief beleid en kom in actie als je regie en inkomsten wil behouden;
- Leg afspraken vast (bijvoorbeeld leasecontract/addendum);
- Onderzoek fiscale gevolgen van thuisladen;
- Start met zakelijke laadlocaties (regelgeving hier is duidelijker);
- Werk met korte contracten (±1 jaar) en evalueer;
- Kies zorgvuldig een inboekdienstverlener:
 - aantoonbare ervaring (HBE/ERE);
 - geautomatiseerde, betrouwbare dataverzameling;
 - transparante handelsstrategie.

Coalitie Anders Reizen organiseert dit najaar een bijeenkomst voor leden om ervaringen te delen, vragen te stellen en knelpunten te bespreken. ■

De machtscode: Big Tech heeft de macht Wat betekent dat voor mobiliteit en bereikbaarheid?

In april 2026 verscheen De machtscode van Marietje Schaake. Haar boodschap is helder: de macht over digitale technologie – en daarmee over economie en samenleving – ligt bij een kleine groep grote techbedrijven, vooral uit de Verenigde Staten.

*“Technologie is niet neutraal.
Het is een bron van macht.”*

Digitale afhankelijkheid groeit

Die afhankelijkheid is ook in Nederland zichtbaar. Werkgevers draaien op platforms van Microsoft en Google, AI wordt steeds vaker toegepast in bedrijfsprocessen, mobiliteit wordt gestuurd via internationale apps en ook bij laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen spelen buitenlandse technologie en data een dominante rol. Bereikbaarheid en mobiliteit zijn daarmee steeds afhankelijker van digitale infrastructuur. Wie de systemen beheert, bepaalt uiteindelijk hoe we werken, reizen en laden.

*“We hebben publieke waarden
uitbesteed aan private partijen.”*

In het FD (25 april 2026) wijst Schaake bovendien op de geopolitieke realiteit. Ze verwijst naar uitspraken van de Amerikaanse vicepresident JD Vance, die stelt dat AI ontwikkeld moet worden op basis van Amerikaanse waarden. Technologie is daarmee niet alleen economisch, maar ook een strategisch machtsinstrument.

Van bewustwording naar actie

Nederlandse werkgevers zijn zich steeds bewuster van deze afhankelijkheid, maar de praktijk is nog versnipperd. Bedrijven werken met multi-vendor IT-strategieën, kijken kritischer naar data-eigenaarschap en zoeken samenwerking met partijen zoals KPN. In mobiliteit ontstaan initiatieven rond open standaarden en interoperabiliteit, om afhankelijkheid van één aanbieder te verminderen.

Toch blijft veel beleid nog tactisch. Technologie wordt vaak gekozen op snelheid en gebruiksgemak, en minder op lange termijn soevereiniteit en weerbaarheid. Juist daar ligt de volgende stap.

Wat kun je doen als collectief?

- Bundel vraagkracht en eis dataportabiliteit
- Kies voor open en Europese alternatieven
- Maak IT en mobiliteit onderdeel van strategisch beleid
- Investeer in eigen data en weerbaarheid
- Werk samen met publieke en Nederlandse partijen

*“Wie de technologie beheert,
bepaalt de regels.”*

De vraag is niet óf we afhankelijk zijn, maar of we als collectief weer regie nemen op mobiliteit en bereikbaarheid. ■

Tweede Kamerleden over energie en mobiliteit

Coalitie Anders Reizen is continu in gesprek met politiek en overheid. Want de keuzes die in Den Haag worden gemaakt, bepalen in grote mate hoe we ons morgen verplaatsen. In dit artikel laten we drie Tweede Kamerleden aan het woord die zich inzetten voor toekomstbestendige mobiliteit: Laurens Dassen, Dion Huidekooper en Robin van Leijen. Vanuit hun politieke perspectief delen zij hun visie op de rol van werkgevers, de noodzaak van ander reisgedrag en de beleidskeuzes die nodig zijn om Nederland bereikbaar en duurzaam te houden. Bij volgende edities van KOPLOPERS geven we ook andere partijen graag het woord.

Waar ligt de grootste kans voor gezamenlijke impact?

“Het grootste verschil maken jullie door standaarden te zetten. Als de grootste werkgevers van Nederland gezamenlijk kiezen voor duurzame mobiliteit, dwingt dat innovatie af bij leasemaatschappijen en vervoerders. De grootste kans voor impact ligt in de ‘publiek-private versnelling’: waar de overheid investeert in het broodnodige onderhoud van onze wegen en het spoor, zorgen jullie voor de slimme benutting ervan door spreiding en verduurzaming van het wagenpark.”

Welke rol zie je voor grote werkgevers?

“Van een volledig elektrische vloot en ambitieuze fietsplannen tot het aanbieden van gratis ov en innovatieve deelmobiliteit. Dit is precies de beweging die we nodig hebben om de druk op onze wegen te verlagen.”

Wat kan de Tweede Kamer doen?

“De Kamer kan bedrijven helpen door te zorgen voor een stabiel en voorspelbaar fiscaal klimaat. We moeten barrières wegnemen, zodat het voor een werkgever makkelijker en niet complexer wordt om deze duurzame keuzes voor hun medewerkers te maken.”

“Werkgevers hebben direct invloed met hun reisbeleid, mobiliteitsbudgetten en werktijden”

Welke thema's zijn cruciaal voor werkgevers?

“In de Kamer ligt de focus sterk op bereikbaarheid en het slimmer benutten van bestaande infrastructuur. Door beter gebruik van openbaar vervoer, de fiets én deelmobiliteit wordt de druk op het verkeer verminderd. Werkgevers hebben hier direct invloed op met hun reisbeleid, mobiliteitsbudgetten en werktijden. Daarnaast speelt de koppeling tussen mobiliteit en energie een grote rol. De groei van elektrisch vervoer vraagt om slimmer laden om het stroomnet niet te overbelasten. Voor werkgevers is het belangrijk deze ontwikkelingen te volgen, omdat ze impact hebben op kosten en op de mobiliteitskeuzes die zij aanbieden.”

Hoe ziet mobiliteit eruit in 2035?

“In 2035 is mobiliteit emissievrij en flexibeler ingericht. Er zijn tal van mogelijke opties om duurzaam te reizen. Van de fiets naar het station tot een deelauto voor het laatste stuk: verschillende vormen van vervoer sluiten naadloos op elkaar aan. Daarnaast wordt reizen beter gespreid over de dag. Dat zorgt voor minder files en een betere beschikbaarheid, wat goed is voor de economie. Werkgevers spelen hierin een belangrijke rol door flexibel werken en een brede mix aan duurzame mobiliteitsopties te stimuleren.”

**ROBIN
VAN LEIJEN**
D66

LAURENS DASSEN VOLT NEDERLAND

Initiatiefnota 'Alle Seinen op Groen'

Waar ligt de grootste kans voor gezamenlijke impact?

"Veel werkgevers zetten al stappen om duurzame mobiliteit aantrekkelijk te maken, maar voor veel werknemers voelt die overstap nog niet vanzelfsprekend. Daar ligt een groot onbenut potentieel. Door werknemers concreet te helpen met duidelijke keuzes, goede voorzieningen en heldere afspraken kan duurzame mobiliteit de norm worden. Tegelijk zien we dat sommige werkgevers twijfelen door netcongestie. De ruimte op het elektriciteitsnet is beperkt, maar dat vraagt om slimmer organiseren: 's nachts laden, capaciteit delen en energiehubbs ontwikkelen. Door kennis te vergroten en voorbeelden te delen kan vertrouwen groeien. Juist hier kunnen koplopers het verschil maken."

Welke rol zie je voor grote werkgevers?

"Grote werkgevers hebben een sleutelrol, omdat zij dagelijks mobiliteitskeuzes van grote groepen mensen beïnvloeden. Een belangrijk onbenut potentieel zit in internationaal zakelijk reizen. Nog altijd is negentien procent van de vluchten zakelijk, grotendeels binnen Europa, terwijl de trein vaak een goed alternatief is. In de praktijk wordt die overstap vaak geremd door hogere kosten, langere reistijden en onhandige overstappen. Dat heeft te maken met een versnipperd internationaal spoorstelsel en te weinig samenhang tussen landen. Vanuit de Tweede Kamer heeft Marieke Koekoek (Volt) zich hiervoor ingezet met de initiatiefnota Alle Seinen op Groen."

Wat kan de Tweede Kamer doen?

"De politiek kan randvoorwaarden creëren: meer samenwerking op het spoor, eerlijke concurrentie en uiteindelijk een Europees ticketsysteem. Werkgevers kunnen ondertussen hun medewerkers actief stimuleren om de trein te kiezen. Dat gebeurt al, maar met betere publiek-private samenwerking kunnen we samen prioriteiten stellen: voorspelbare reistijden, eenvoudig boeken en voldoende betrouwbare verbindingen. Zo wordt de trein stap voor stap aantrekkelijker dan het vliegtuig voor korte afstanden."

Welke thema's zijn cruciaal voor werkgevers?

"Een belangrijk thema in de Kamer is de inzet op groene alternatieven en deelmobiliteit, zoals deelfietsen en -scooters. Maar het meest urgente en bepalende thema voor werkgevers blijft netcongestie. De beschikbaarheid van stroom bepaalt in hoge mate hoe snel duurzame mobiliteit kan opschalen. Bedrijven die hier nu al op inzetten, helpen niet alleen zichzelf, maar versnellen de transitie voor iedereen."

Hoe ziet mobiliteit eruit in 2035?

"In 2035 is mobiliteit duurzaam, betrouwbaar en sterk internationaal verbonden. Het internationale spoor is veel beter georganiseerd, met één Europese spoorbeheerder, één Europees ticketsysteem en duidelijke actuele reisinformatie. Tegelijk is er fors geïnvesteerd in grensoverschrijdende spoorverbindingen, waardoor internationaal reizen eenvoudiger en aantrekkelijker is geworden. Grenzen vormen geen obstakel meer: treinen sluiten goed op elkaar aan en vertragingen bij grensovergangen zijn uitzonderingen. Door deze verbeteringen zijn korte afstandsvluchten grotendeels vervangen door treinreizen. Zo draagt mobiliteit niet alleen bij aan economische kracht, maar ook aan bereikbaarheid en een forse vermindering van de uitstoot." ■

DION HUIDENKOOPER D66

Waar ligt de grootste kans voor gezamenlijke impact?

"De grootste kans zit in het organiseren van mobiliteit als één samenhangend systeem, in plaats van losse oplossingen. Te vaak optimaliseren we per sector, terwijl de echte winst juist zit in de samenhang daartussen. Dáár kunnen we het verschil maken. De sleutel

ligt in data, samenwerking en schaal. Door informatie slimmer te combineren, kunnen we mobiliteit actief sturen in plaats van passief faciliteren, bijvoorbeeld via realtime orkestratie en voorspellende sturing. Met AI-gedreven mobiliteit en autonoom vervoer verschuiven we naar systemen die zichzelf optimaliseren. Publiek-private samenwerking is daarbij →

“Grote werkgevers zijn de vliegwiel van de transitie”

cruciaal: koplopers die durven standaardiseren en investeren in gezamenlijke oplossingen zetten de norm.”

Welke rol zie je voor grote werkgevers?

“Grote werkgevers zijn de vliegwiel van de transitie. Zij bepalen wat 'normaal' is voor miljoenen werkenden en hebben daarmee

enorme invloed. Het grootste onbenutte potentieel zit in hun rol als mede-architect van het mobiliteitssysteem. Zij zijn niet alleen gebruiker, maar ook bouwer van de infrastructuur van morgen. Denk aan mobiliteitshubs

op bedrijventerreinen waar laden, energieopslag en deelmobiliteit samenkomen. Dáár raken mobiliteit, energie en ruimte elkaar en wordt het systeem slimmer. Werkgevers hebben hier de schaal, investeringskracht en prikkel om echt impact te maken.”

Wat kan de Tweede Kamer doen?

“Vanuit de Kamer is het belangrijk om richting te geven, versnippering te verminderen en ruimte te creëren voor experimenten op schaal, en om koplopers nadrukkelijker te belonen.”

Welke thema's zijn cruciaal voor werkgevers?

“Infrastructuur veroudert en ruimte, stikstof, netcapaciteit en personeel zijn beperkt. De herziening van het MIRT-afwegingskader maakt dat we breder kijken dan reistijd alleen, met meer aandacht voor leefbaarheid en duurzaamheid. Voor werkgevers is dit hét moment om aan tafel te zitten en mee te denken over keuzes die hun bereikbaarheid en groei direct

raken. Dat klinkt abstract, maar de impact is concreet: het bepaalt waar woningen komen, waar bedrijven zich vestigen en hoe regio's bereikbaar blijven. Niet achteraf reageren, maar vooraf meedenken over de ruimtelijke en economische keuzes die hun bedrijfsvoering direct raken: bereikbaarheid van personeel, logistiek en groei ruimte. Daar zie ik ook een rol voor jullie als collectief van grotere werkgevers binnen Coalitie Anders Reizen. Daarnaast geldt: stikstof, netcongestie en arbeidsmarktcraptes zijn geen losse dossiers meer, maar samen de harde randvoorwaarden van onze economie. Bedrijven die dat integraal benaderen, bouwen straks een structurele voorsprong op.”

Hoe ziet mobiliteit eruit in 2035?

“In 2035 voelt mobiliteit moeiteloos. Niet omdat het simpel is, maar omdat het systeem slim georganiseerd is - het denkt als het ware met je mee. Internationaal is de trein tot circa 800 kilometer de logische keuze en nationaal schakelen we naadloos tussen vervoersmiddelen. Een economisch sterk Nederland in 2035 is een land waar bereikbaarheid geen toeval is, maar een ontwerpkeuze. We benutten onze schaarse ruimte efficiënt en mobiliteit draagt bij aan brede welvaart. Bereikbaarheid is dan geen infrastructuurvraag meer, maar een systeemkeuze. Cruciaal is dat energie en mobiliteit volledig verweven zijn. Elektrische voertuigen vormen samen een flexibel energiesysteem dat pieken opvangt en het net stabiliseert.” ■

Mobiliteit en groeiende digitale afhankelijkheid

“Digitale soevereiniteit is geen zwart-witkeuze, maar een continuüm”

Jurgen de Jong

Elektrificatie en 'connected' voertuigen maken mobiliteit steeds meer softwaregedreven: van laadinfra en wagenparkdata tot over-the-air updates en functies die afhankelijk zijn van cloudplatforms. Daardoor gaan duurzaamheid en digitale regie hand in hand: de herkomst van hardware en software, toegang tot data en het updateproces bepalen mede de betrouwbaarheid en publieke waarden in de mobiliteitsketen. Denk aan afhankelijkheden van leveranciers uit China en de VS rond batterijen, EV-platforms en voertuigsoftware.

We vroegen Jurgen de Jong, VP Cloud & Productivity bij KPN, naar zijn visie. Volgens hem kunnen organisaties met open standaarden, transparantie en heldere governance een deel van deze afhankelijkheden ondervangen en beter sturen op controle, zonder samenwerking of innovatie onnodig te beperken.

Geen hype of zwart-witkeuze

We vragen hem: “Soevereiniteit lijkt nu het buzz-woord te zijn onder bestuurders, hoe zie jij dit?” Jurgen reageert: “Digitale soevereiniteit is niet een hype of een zwart-witkeuze. Het is een continuüm: een kader om richting te geven

aan digitale keuzes in een wereld waarin technologische macht en maatschappelijke waarden steeds sterker met elkaar verweven zijn. De vraag is niet óf een organisatie kiest voor soevereiniteit, maar hoe bewust en hoe bestuurlijk doordacht die keuzes worden gemaakt.”

Spectrum van keuzes

Jurgen vervolgt: “Digitale soevereiniteit staat steeds vaker op de bestuurlijke agenda. Niet alleen bij overheden, maar ook bij organisaties in vitale sectoren, zorg, financiële dienstverlening en industrie. Dat is geen toeval. Digitalisering is uitgegroeid tot kritieke infrastructuur

voor economie en samenleving. In het publieke debat wordt digitale soevereiniteit soms neergezet als een alles-of-nietsbeslissing: óf volledige autonomie, óf volledige afhankelijkheid van mondiale technologieplatformen. Die tegenstelling doet geen recht aan de werkelijkheid. Soevereiniteit is geen absolute toestand: het is een spectrum van keuzes. Ja, we nemen deel aan het manifest Een Open Cloud voor Nederland van de Open Cloud Alliantie. Het manifest pleit voor een gezamenlijke aanpak, niet voor afsluiting of volledige onafhankelijkheid.” ■

Hypernerveuze samenleving: uitval vraagt om anders organiseren

De Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) stelt dat Nederland een 'hypernerveuze samenleving' is: een maatschappij waarin prikkels, prestatiedruk, doorgeschoten individualisme en een continu gevoel van 'aan' staan leiden tot toenemende mentale belasting. Dit speelt op alle terreinen – werk, school en privé – waar de druk om steeds beter en sneller te presteren centraal staat, terwijl het individu zelf verantwoordelijk wordt gehouden voor het eigen geluk.

“Het is tijd om de wortels van het probleem aan te pakken. Dat betekent: niet uitsluitend focussen op individuele oplossingen, maar de samenleving zelf tot rust brengen.”

Jet Bussemaker
voorzitter RVS

Ongelijke impact en groeiende kosten

Die druk raakt niet iedereen gelijk. Vooral vrouwen lopen meer risico op uitval: zij zijn meer gaan werken, maar nemen nog steeds het grootste deel van de zorg- en mantelzorgtaken op zich, terwijl mannen daarin niet evenredig zijn meegegroeid.

De impact is groot. Mentale problematiek kost de samenleving volgens de RVS circa € 18 miljard per jaar, waarschijnlijk een onderschatting doordat werkuitval en indirecte kosten niet volledig zijn meegenomen. Tegelijk richt de huidige aanpak zich vooral op het individu, met trainingen en copingstrategieën. Maar zolang de druk blijft toenemen, is dat dweilen met de kraan open.

Van individuele oplossingen naar systeemverandering

De boodschap is helder: uitval voorkom je niet met losse interventies, maar door een samenleving en werkomgeving te ontwerpen waarin minder mensen vastlopen. Dat vraagt ook om structureel anders omgaan met werkdruk, bereikbaarheid en verwachtingen. De vraag is dus niet óf we moeten veranderen, maar wie het lef heeft om als eerste het systeem echt anders in te richten.

Binnen Coalitie Anders Reizen werken daarom overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen in de Denktank 2035 samen aan praktische oplossingen in het kader van 'Anders Organiseren', op het snijvlak met mobiliteit en bereikbaarheid. Als we spitsdrukke en reistijd kunnen verminderen en beter aanpassen aan de behoeften, dragen we bij aan meer rust en balans voor medewerkers. Lees meer hierover vanaf pagina 14. ■

Bron: RVS, Op de rem! Voorbij de hypernerveuze samenleving (2025)

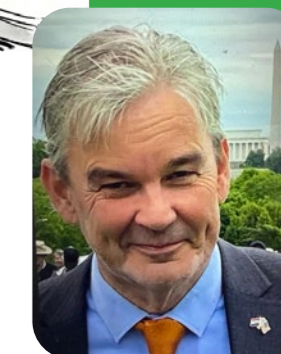
Achter grote veranderingen staan vaak mensen die op het juiste moment de wissel weten om te zetten. In deze rubriek geven we het woord aan onafhankelijke denkers en doeners die met hun kennis en ervaring helpen richting te geven aan de mobiliteitstransitie.

Wisselwachters

Nooit meer vliegen

Dat was mijn stellige voorname bij terugkomst uit Washington, vorig jaar. Werken in een internationale functie betekent nu eenmaal: veel vliegen. Zeker in een land als de VS, waar alternatieven schaars zijn. En eerlijk is eerlijk: het is vaak afzien. Je leert om je verwachtingen bij te stellen zodra je de luchthaven binnenstapt. Vertragingen, gedoe, krappe stoelen en een kopje slappe koffie: de romantiek van het vliegen is al lang verdwenen.

In de VS zijn alternatieven voor 'anders reizen' beperkt. Met uitzondering van de verbinding tussen Washington en New York is het vooral puzzelen. Voor een bezoek aan Raleigh, North Carolina, koos ik een treinreis van zes uur.

Collega's vlogen en waren uiteindelijk maar een uur sneller. Ik had bijna vijf uur kunnen lezen en werken. Zij zaten vooral te wachten.

In Europa is het makkelijker, maar ook hier draait het om 'mindset'. Voor een dienstreis naar Praag nam ik de nachttrein. Collega's keken me gek aan, maar ik kwam uitgerust aan en had er zelfs een avond bij cadeau. Toch is er nog veel te winnen in kwaliteit en betrouwbaarheid van internationale treinverbindingen. Coalitie Anders Reizen kan hierin een belangrijke rol spelen, door bewustwording en marktkracht te vergroten. Die energie zie ik gelukkig al volop.

Deze regels schrijf ik op Büyükkada, bij Istanbul. Dit keer geen vliegreis, maar een roadtrip. Met voldoende tijd en middelen kan er veel. De CO₂-bijdrage van deze manier van anders reizen met mijn oude Saab was overigens maar bescheiden. De volgende keer misschien met de Oriënt Express, als die weer rijdt.

Bart van Bolhuis

Oud-diplomaat & Wisselwachter van Coalitie Anders Reizen

Landelijk publiek privaat koplopernetwerk

De koplopers van Coalitie Anders Reizen zijn verspreid over heel Nederland, maar toch verbonden in hun gedeelde missie om via de inzet op slimmer en anders reizen weerbaar, aantrekkelijk en bereikbaar te blijven.

Een actueel overzicht van onze deelnemers, inclusief sublocaties, vind je op onze website. Scan de QR-code.

Coalitie Anders Reizen is in 2015 opgericht door: Ministerie van I&W, VNO-NCW, Nederlandse Spoorwegen (NS) en Natuur & Milieu.

Tot het Coalitie Anders Reizen koplopernetwerk behoren in 2026: a.s.r., ABN AMRO, Accenture, Achmea, Alliander, ANWB, APG Groep, Arcadis Nederland, Arriva, Arval, ASML Netherlands, ASN Bank, Ayvens Nederland, Capgemini Nederland, CGI Nederland, Conclusion, CSU | ZiZo | Tzorg, Deloitte, Eneco, Enexis, EY Nederland, Gemeente Rotterdam, Havenbedrijf Rotterdam, ING Nederland, KPMG, KPN, Lely International, NN Group Nederland, PGGM, Philips, ProRail, Provincie Drenthe, Provincie Flevoland, Provincie Fryslân, Provincie Gelderland, Provincie Groningen, Provincie Noord-Brabant, Provincie Noord-Holland, Provincie Zeeland, Provincie Zuid-Holland, PwC, Rabobank, Randstad Groep Nederland, Rijksoverheid, Royal HaskoningDHV, Shell Nederland, Signify Netherlands, Sopra Steria Nederland, Stedin, Strukton Rail Nederland, Sweco Nederland, Team Eiffel, Thales Nederland, TNO, Triodos Bank Nederland, UMC Utrecht, Van Lanschot Kempen, Vattenfall, Vebevo, Vitens, VodafoneZiggo.